

Historische notitie: Schrijven op school

(Door: Jos Heijgers) Lang geleden leerden de kinderen schrijven op een lei met een griffel, beiden gemaakt van leisteen. Als de lei vol was kon alles gewist worden met een natte spons. In de loop van de 19e eeuw werden lei en griffel vervangen door schrift en potlood (uitgevonden omstreeks 1790). Maar zelfs in de 20e eeuw werd nog wel op een lei geschreven. Op de foto hieronder staan jongens die naar de school gingen aan de St. Janstraat, ter hoogte van waar nu het St. Jozefplein is. De jongens kwamen uit Ottersum, Ven-Zelderheide en Milsbeek. De foto is genomen in 1914 en zij schreven hoogstwaarschijnlijk op een lei met een griffel. De lei kon gemakkelijk schoongemaakt worden, waarna ze de schrijfplank opnieuw gebruikten. Hier komt dan ook het gezegde vandaan: 'Met een schone lei beginnen'. Zo ook de uitdrukking 'Een tien met een griffel' komt hiervandaan, de ijverige leerling kreeg een nieuwe griffel voor zijn lei als beloning.

Toen de lei langzamerhand uit de schoollokalen verdween (in de jaren dertig), kregen de kinderen een houder waar een kroontjespen in kon. Iedere Ottersummer van boven de zestig/vijfenzestig kan zich dit nog zeker herinneren. Je zat met z'n tweeën in een houten schoolbank, die iets schuin liep. In het midden zat het inktpotje, met een schuifje. Op gezette tijden liep de meester of juffrouw langs om deze potjes te vullen met de inktzwarte vloeistof. Hierbij was de inktlap een onmisbaar hulpmiddel om de pen te reinigen na je schrijfwerk. De inktlap die je in het nieuwe schooljaar meebracht bestond uit verschillende lapjes, met een knoop in het midden aan elkaar gemaakt. Aan het einde van je schrijfwerk veegde je jouw kroontjespen goed schoon aan deze inktlap. Enkele keren per jaar kreeg je een nieuwe kroontjespen voor je houder, deze moest je dan eerst even nat maken met je tong, dan pakte de inkt beter. Als de hele klas in stilte, soms met de tong uit de mond, aan het schrijven was hoorde je vaak het tikken van de pen op de glazen bodem van het potje. Sommige leerlingen hadden de neiging om het schuifje steeds open en dicht te doen van het potje dat je met z'n tweeën gebruikte. Na het werk ging je met een 'vloeï' (vloeiblad) over je geschreven tekst om de inkt te drogen. Als je pech had viel of rolde de kroontjespen van de bank en stond rechtop in de houten vloerplanken. De twee 'pootjes' stonden dan vaak uit elkaar en je kreeg ze lastig teruggebogen, het maakte het schrijven een stuk moeilijker. Sommige kinderen staken de houder vaak in hun mond om op te kauwen. Na verloop van tijd kon je dat goed zien aan de houder, die zag er op- en aangevreten uit.

De 2de klas van de Ottersumse school in 1961. In het midden van de bank: het inktpotje.